

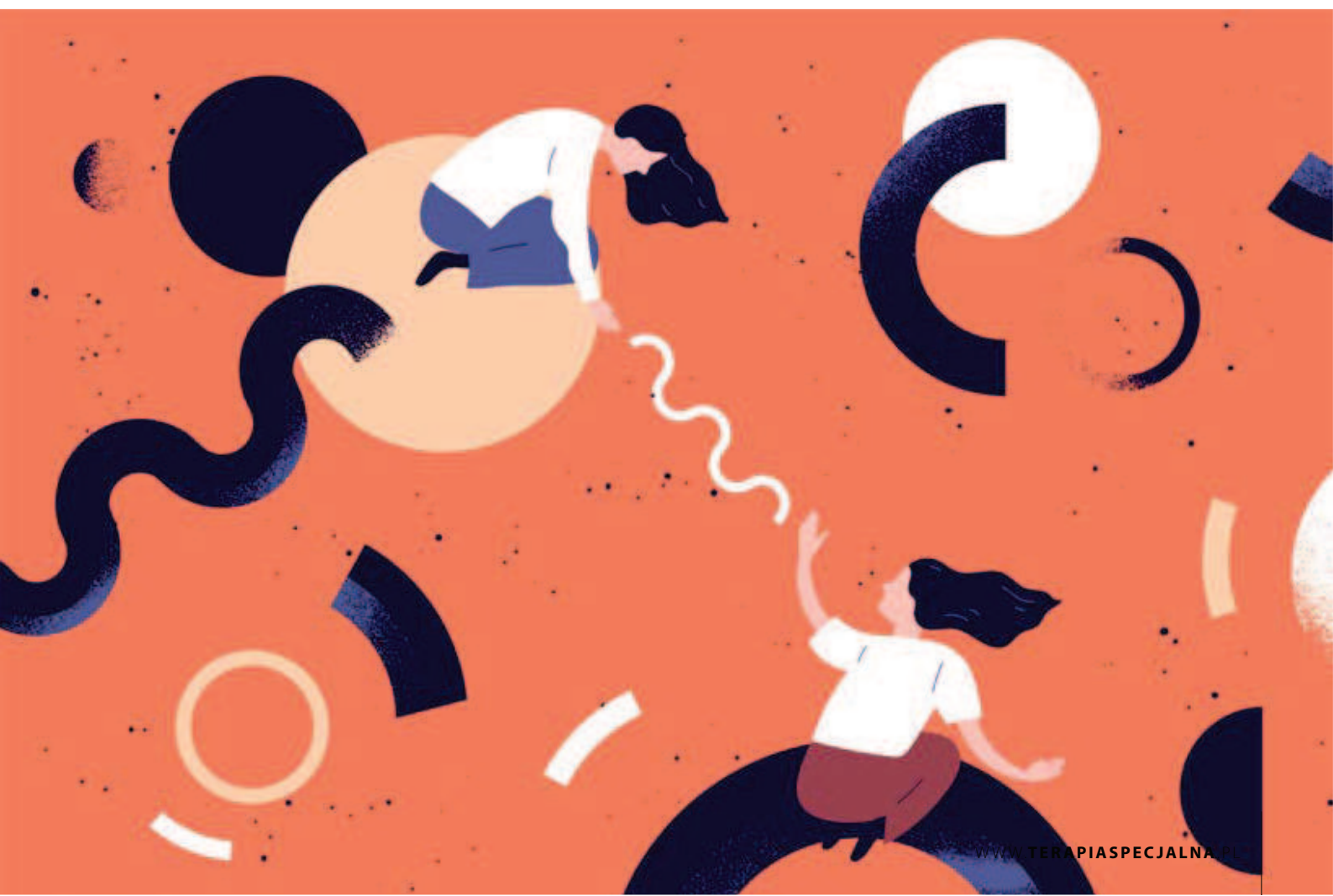
AUTORKA: **MONIKA JERZYK**

Podejście Skoncentrowane na Rozwiązaniach

– PERSPEKTYWA SPECJALISTY AAC

„Kiedy (...) ktoś naprawdę cię słyszy i wcale przy tym nie osądza, nie próbuje brać za ciebie odpowiedzialności ani cię kształtować, jest to cholernie dobre uczucie. (...) Kiedy ktoś mnie wysłucha, mogę zobaczyć swój świat w zupełnie nowym świetle i pójść dalej. To zdumiewające, jak na pozór nierozwiązywalne problemy nagle dają się rozwiązać, gdy ktoś cię słucha. I jak chaos, zdawałoby się, nieuleczalny – osiąga względną klarowność, kiedy zostaniemy wysłuchani”

Carl Rogers

Specjalista AAC (*AAC specialist*), specjalista w zakresie usług AAC. Amerykańskie Stowarzyszenie ASHA w 1991 r. ustaliło, że świadczenie usług komunikacji wspomagającej i alternatywnej jest zakresem praktyki logopedów i audiologów, którzy są upoważnieni do planowania i koordynowania prac zespołu specjalistów AAC oraz do prowadzenia bezpośredniej oceny mowy i języka. Logopedzi, którzy tworzą zespół AAC, muszą dysponować umiejętnościami i kompetencjami w zakresie usług AAC. Muszą mieć rozległą wiedzę na temat użytkownika AAC i jego edukacyjnych i/lub zawodowych potrzeb. Ze względu na osoby, z którymi prowadzona jest najczęściej interwencja AAC, liderami zespołów mogą być pedagodzy pracujący z osobami niepełnosprawnymi [Grycman, Kaczmarek, 2017, s. 280].

Komunikacja alternatywna i wspomagająca, wszelkie sposoby uzupełniające lub zastępujące mowę umożliwiające osobom ze złożonymi potrzebami komunikacyjnymi przekazywanie i odbieranie komunikatów. Działania profilaktyczne, diagnostyczne i terapeutyczne zmierzające do usuwania niepowodzeń komunikacyjnych [Grycman, Kaczmarek, 2017, s. 347].

Użytkownik AAC, osoba ze złożonymi potrzebami komunikacyjnymi, która już korzysta albo będzie korzystała ze wspomagających i alternatywnych sposobów porozumiewania się [Grycman, Kaczmarek s. 341].

ISK (indywidualny system komunikacyjny), zbiór umiejętności wykorzystywanych przez użytkownika, obejmujący dostępne mu zachowania komunikacyjne, sposób odbioru otoczenia, funkcjonalne współgranie z partnerem, a także umiejętności nabyte w trakcie korzystania ze wspomagania [Grycman, Jerzyk, Bucyk, 2020, s. 126].

Partner komunikacyjny, każda osoba zaangażowana w interakcję komunikacyjną, która aktywnie współpracuje z rozmówcą, pomagając mu przekazać bądź zrozumieć komunikat. Aby wymiana była skuteczniejsza, partner komunikacyjny powinien znać system i sposób porozumiewania się użytkownika [Grycman, Kaczmarek, 2017, s. 217].

Osoby z wieloraką niepełnosprawnością¹ doświadczają trudności w zakresie porozumiewania się z otoczeniem. Ich możliwości komunikacji werbalnej są znacznie ograniczone. Rozwijanie kompetencji komunikacyjnych w tej grupie osób wymaga wdrożenia oddziaływań w zakresie komunikacji alternatywnej i wspomagającej (AAC).

Rodzina użytkownika AAC stanowi centrum interwencji. Oddziaływania z zakresu komunikacji wspomagającej przynoszą skutek wówczas, gdy zostaną osadzone w naturalnym środowisku dziecka. Zaangażowanie rodziny w proces budowania sposobów porozumiewania się z dzieckiem niemówiącym jest kluczowe. Wprowadzenie w życie rodzin oddziaływań wspomagających porozumiewanie się stanowi złożony proces. Obejmuje systematyczne i podzielone na etapy włączanie rodzin w nabywanie kompetencji komunikacyjnych dziecka [Grycman, Jerzyk 2020, s. 12].

Rodziny z dziećmi z niepełnosprawnościami spotykają na swojej drodze wielu specjalistów. Na przestrzeni czasu otrzymują wiele niepomysłnych informacji na temat rokowań w rozwoju ich dziecka oraz różnorodnych zaleceń. Tak często słyszą, że ich dziecko jest niepełnowartościowe, że sami zaczynają czuć się niepełnowartościowi (Kwiatkowska 1997, s. 143). Nierzadko pozostają bez wsparcia innych członków rodziny, przyjaciół, instytucji.

Rodzice zajmujący się dzieckiem z niepełnosprawnością (...) muszą czuć, że mają się do kogo zwrócić i że ta osoba nie będzie ingerować w ich życie, narzucając własne wartości czy wyobrażenia o normalności [Fröhlich, s. 52].

Specjaliści AAC posiadają kompetencje niezbędne w procesie budowania indywidualnego systemu komunikacyjnego. Doświadczają jednak wielu trudności w kontakcie z rodzinami². Poszukują sposobów na efektywne wspieranie rodziny w procesie stawania się partnerami komunikacyjnymi.

DOSTARCZANIE NOWYCH
BUDUJĄCYCH INFORMACJI
STANOWI DLA RODZIN FUNDAMENT
MOTYWACJI DO DZIAŁANIA.
POZNANIE POTRZEB ORAZ CELÓW
RODZINY, A TAKŻE SZACUNEK
WOBEC NICH UMOŻLIWIA
POMOC W OSIĄGNIĘCIU
POŻĄDANEJ PRZEZ NIĄ ZMIANY.

Przykłady trudności zgłaszanych przez specjalistów podczas warsztatów i superwizji:

1. Trudno jest mi zaangażować rodziców. Mam wrażenie, że zarzucam rodziców zadaniami. Chciałabym bardziej otworzyć się na czerpanie od nich. Skupić bardziej na nich niż na realizacji własnych celów.
2. Mam problem z rodzicami, którzy szybko się poddają i nie widzą sensu kontynuacji terapii. Chciałabym znaleźć drogę do osób, które się poddają.
3. Nie wiem, jak reagować, gdy rodzice w domu wprowadzają inne oddziaływania niż te zalecane przeze mnie.
4. Chciałabym wiedzieć, jak rozmawiać z rodzicem, żeby go nie przytłoczyć?

Tych kilka wybranych przykładów ukazuje potrzeby specjalistów AAC w zakresie podnoszenia swoich kompetencji współpracy z rodzinami. Nabycie umiejętności nawiązywania relacji, wspólnego wyznaczania celów, a także prowadzenia rozmowy jest niezbędne, by skutecznie wspierać rodziny z dziećmi niemówiącymi.

Doświadczenia autorki wynikające zarówno ze współpracy z wieloma rodzinami, jak i nauczanie i wspieranie innych specjalistów pokazują użyteczność Podejścia Skoncentrowanego na Rozwiązaniach (PSR) w budowaniu kompetencji specjalisty AAC.

Założenia PSR użyteczne w pracy z rodzicami osób z niepełnosprawnościami:

- ▶ Ludzie są pełni zasobów.
- ▶ Rodzina jest ekspertem od własnego życia, ona decyduje i wybiera.
- ▶ Celem terapii jest pożądana przez rodzinę przyszłość.
- ▶ Małe zmiany prowadzą do większych zmian.

Ryc. 1. Składowe kompetencji

Źródło: Opracowanie własne.

Złożone potrzeby komunikacyjne, osobami ze złożonymi potrzebami komunikacyjnymi są dzieci i dorośli, których mowa trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia codzienną komunikację oraz pełnienie funkcji życiowych i społecznych (Grycman, Kaczmarek, s. 363).

Podstawowe założenia w pracy z rodzinami

Rodzice chcą:

- ▶ Być dumni ze swoich dzieci.
- ▶ Mieć pozytywny wpływ na swoje dzieci.
- ▶ Słyszeć pozytywne informacje o swoich dzieciach.
- ▶ Obserwować rozwój swoich dzieci.
- ▶ Dać swoim dzieciom szansę na rozwój przez dobrą edukację i wszelkie oddziaływania terapeutyczne.
- ▶ Mieć dobre relacje ze swoimi dziećmi.
- ▶ Być pełni nadziei odnośnie do swoich dzieci.
- ▶ Wykorzystać każdą szansę na rozwój swoich dzieci³.

Postawa jest podstawą

Specjaliści AAC poszukują sposobów efektywnego nawiązywania współpracy z rodzinami. Postawa wobec rodzin, ich marzeń, aspiracji oraz potrzeb wydaje się być fundamentalnym elementem kompetencji profesjonalisty.

Uznając kluczowe założenia PSR, specjalista AAC uczy się patrzeć na osobę ze złożonymi trudnościami w porozumiewaniu się oraz jej rodzinę z perspektywy ich zasobów.

Uwaga terapeuty skierowana na umiejętności i osiągnięcia dziecka warunkuje sposób jego spostrzegania przez rodzinę. Dostarczanie nowych budujących informacji stanowi dla rodzin fundament motywacji do działania. Poznanie potrzeb oraz

celów rodziny, a także szacunek wobec nich umożliwia pomoc w osiągnięciu pożądanej przez nią zmiany. Na skuteczność podjętej współpracy wpływa wspólne skupienie się na poszukiwaniu rozwiązań zamiast rozmowy o problemie. Umiejętność oddzielenia potrzeb od strategii ich realizacji⁴ oraz uwzględnienie perspektywy dobrych intencji pozwala specjalście AAC na zaakceptowanie innych od zalecanych przez niego działań podejmowanych przez rodzinę.

Rezygnacja z postawy „wszechwiedzy” umożliwia budowanie relacji. Empatyczne towarzyszenie oparte na autentycznej obecności, wolnej od stawiania diagnozy, oceny i udzielania rad stanowi fundament porozumienia między specjalistą AAC a rodziną. Profesjonalista, który potrafi „usłyszeć” w słowach wypowiedzianych przez rodziców ich emocje i potrzeby, daje rodzinom poczucie bycia zrozumianym, a tym samym buduje atmosferę pełną zaufania i bezpieczeństwa.

We wspomaganiu rozwoju dziecka nie ma miejsca na udzielanie rad dotyczących systemu wartości czy

VIT (Videotrening Komunikacji, Video Interaction Training). Krótkoterminowa metoda pracy z systemem rodzinnym oparta na materiale wideo nakręconym w domu. Została opracowana w latach osiemdziesiątych XX w. przez grupę holenderskich psychologów i pedagogów. Początkowo była wykorzystywana tylko jako wsparcie rodziców doświadczających trudności w wychowaniu swoich dzieci. Obecnie jest użyteczna również w obszarach edukacji, pedagogiki specjalnej, w placówkach opiekuńczych. Znajduje zastosowanie we wprowadzaniu zasad udanej komunikacji w zarządzanie i organizację w różnorodnych instytucjach. Centralną rolę w tej metodzie odgrywa analiza pozytywnych obrazów i elementów udanych interakcji. Sposób pracy trenera VIT jest skoncentrowany na rozwiązaniu.

Ryc. 2. Wybrane perspektywy PSR użyteczne w procesie współpracy z rodzinami

Źródło: Opracowanie własne

stylu życia rodziny. Atmosfera zrozumienia i poszanowania systemu rodzinnego sprzyja nabywaniu kompetencji komunikacyjnych przez użytkownika AAC.

Uznanie zasobów rodziny pozwala dostrzec, iż:

- ▶ Rodziny są w stanie formułować własne cele i budować rozwiązania.
- ▶ Pomysły, które rodzice wygenerowali sami, najczęściej dłużej podtrzymują w codziennym życiu.
- ▶ Rodzice są partnerami dla specjalistów, ale potrzebują też ich wsparcia.
- ▶ Rodzic wie o swoim dziecku najwięcej, jest ekspertem.
- ▶ Rodzice są ostatnimi, którzy zrezygnują z pomagania dziecku.
- ▶ Rodziny wiedzą o swojej sytuacji więcej niż ktokolwiek inny.
- ▶ Rodzice chcą być zaangażowani w pomoc swojemu dziecku i czuć się autorami sukcesu⁵.

Postawa specjalisty AAC stanowi bazę do wykorzystywania przez niego różnorodnych technik Podejścia Skoncentrowanego na Rozwiązaniach. Umiejętność korzystania z nich pozwala kompleksowo wspierać rodziny z dziećmi z niepełnosprawnościami w procesie osiągnięcia komunikacyjnej niezależności.

Umiejętności – techniki – komplementowanie

Efektywność uczenia rodziców skutecznych sposobów porozumiewania się z dzieckiem ze złożonymi potrzebami komunikacyjnymi wzrasta, gdy uwzględnimy w tym procesie analizę materiału wideo nagranych w domu (Grycman, Jerzyk 2020, s. 12).

Rodzic przygląda się swoim komunikacyjnym wymianom z dzieckiem. Następnie omawia je ze specjalistą. Podczas kolejnych sytuacji komunikacyjnych wprowadza zaplanowane zmiany. Nagrania wi-

deo stanowią ważny element dokumentowania procesu nabywania kompetencji komunikacyjnych użytkownika AAC (Grycman, Jerzyk 2020, s. 12).

Technika komplementowania wywodząca się z PSR jest użyteczna podczas omawiania filmu i formułowania informacji zwrotnej. Specjalista AAC, analizując film, poszukuje obrazu pożądanej zmiany.

Ukazywanie i omawianie z rodzicami fragmentów udanej wymiany komunikacyjnej wzmacnia ich w procesie stawania się partnerem komunikacyjnym. Wpływa na poziom motywacji własnej rodzica. Komplementowanie oparte na faktach (materiał wideo) nie budzi jego sprzeciwu. Nagranie stanowi niejako dowód posiadania przez niego komplementowanej umiejętności.

Podczas omawiania filmu możliwe jest również wykorzystanie autokomplementowania. Specjalista zmniejsza liczbę sytuacji, w których kompensuje⁶ na rzecz aktywizacji⁷ rodzica. Zadaje pytanie, np. „Które z Pani/Pana zachowań widocznych na filmie, sprzyjają porozumiewaniu?”. Rodzic, udzielając odpowiedzi, sam dostarcza sobie komplementów. Taka forma pracy umożliwi aktywne uczestnictwo oraz zwiększa zaangażowanie rodzica podczas omówienia materiału. Pozwala również rodzicowi na doświadczenie bycia ekspertem, a tym samym zwiększa motywację do podejmowania działań zmierzających ku realizacji pożądanym celów.

Umiejętności – techniki – skalowanie

Użycie techniki skalowania ułatwia prowadzenie rozmowy o pożądanej przyszłości i oczekiwanych przez rodziny efektach podjętej terapii. Skala stanowi bardzo przejrzyste narzędzie, przeprowadzające krok po kroku specjalistę AAC w kierunku ustalenia wyczekiwanej przez rodzinę zmiany. Wykorzystanie techniki skalowania pozwala poznać perspektywę rodziców zarówno w zakresie oczekiwań, jak i ich spojrzenia na aktualny stopień realizacji celów.

Zadawanie wielu pytań o obraz zmiany umożliwia precyzyjny opis preferowanej przyszłości. Skala jest użyteczna w wyznaczaniu małych kroków zmierzających w kierunku osiągnięcia celu.

Przykład - rodzina E.

- ➔ **Temat skali:** Skuteczność komunikacji z synkiem
- ➔ **Zadane pytanie:** W skali od 0 do 10, gdzie 1 oznacza najgorzej jak kiedykolwiek było, a dziesięć to wszystko, co chcieliby Państwo uzyskać w komunikacji z synem, w którym miejscu znajdują się Państwo dziś?
- ➔ **Odpowiedź mamy:** 4
- ➔ **Odpowiedź taty:** 5

Udzielona odpowiedź ukazuje perspektywę rodziców. Mimo iż zgłosili się z prośbą o pomoc sformułowaną słowami: *My już nie dajemy rady*, obecną sytuację określili na 50% tego, co chcieliby uzyskać.

Udzielona odpowiedź pozwoliła specjalistę AAC na zadanie kolejnych pytań podkreślających znaczny stopień radzenia sobie z obecną sytuacją i jednocześnie komplementowanie rodziców.

Pytanie: *Co robią dziś i dzięki czemu możliwe było osiągnięcie na tej skali 4/5* spowodowało długą opowieść rodziców o podejmowanych działaniach. W efekcie pojawiło się u nich zadowolenie, a prowadzący rozmowę specjalista AAC zyskał dużo informacji o skutecznych strategiach działania użytecznych dla tej rodziny.

Pytanie o to, po czym będą mogli poznać, że przesunęli się o jeden punkt na tej skali, pozwoliło rodzicom skupić się na małej zmianie.

Zadane pytanie: *Po czym będą mogli Państwo poznać, że przesuwacie się na tej skali o jeden punkt?*

Tata chłopca bardzo szybko i emocjonalnie odpowiedział: Nie będzie krzyczeć (od autorki: nie będzie sytuacji nieporozumień komunikacyjnych, w których chłopiec bardzo głośno wokalizował). Po chwili rozmowy rodzice ustalili ze śmiechem, że to już będzie „10” – wszystko, co chcieliby uzyskać w komunikacji z synem. Ten fragment rozmowy, która miała szansę odbyć się dzięki wykorzystaniu skali, uświadomił rodzicom ich zasoby i wieloetapowość dążenia do preferowanej przyszłości. Następnie rodzice udzielili kolejnych odpowiedzi na to samo pytanie: *Po czym będą mogli Państwo poznać, że przesuwacie się na tej skali o jeden punkt?*

Przekaz wspomagany, przekaz słowny kierowany przez partnera komunikacyjnego wspomagany np. formami wizualnymi, w tym przypadku symbolami PCS (Picture Communication Symbols).

Kod komunikacyjny, dominujące zachowanie komunikacyjne zrozumiałe zarówno dla użytkownika, jak i partnera.

Odpowiedź mamy: *Będę pokazywać synowi te obrazki*

Odpowiedź taty: *Podczas rozmowy z synem będę odczytywać jego spojrzenie jako główny komunikat*

Dalsza część konwersacji była niezwykle interesująca z perspektywy AAC. Rodzice wyrazili swoje zaskoczenie tym, że obrazem zmiany jest ich działanie. Z perspektywy specjalisty AAC to kluczowe, gdyż na każdym etapie oddziaływań wspomagających komunikację potrzeba świadomego swojej roli komunikacyjnego partnera. Przygotowany partner warunkuje rozwijanie kompetencji komunikacyjnych dziecka (Grycman, Jerzyk 2020, s. 12).

W sposób niezamierzony przez osobę prowadzącą rozmowę rodzice uzyskali świadomość, że ich działanie jest kluczowe dla rozwoju porozumiewania się ich syna.

Na pierwszym spotkaniu z rodziną wykorzystano również nagranie wideo z sytuacji komunikacyjnej w domu. Połączenie technik PSR z pracą opartą na materiale wideo umożliwiło rozmowę o działających strategiach, realizowanych przez rodziców. Specjalista uzyskał wiele okazji do komplementowania. Komplementowane umiejętności urealniał on, pokazując wybrane fragmenty nagrania. Zastosowanie techniki skalowania umożliwiło również wyznaczenie małego celu do realizacji przez rodziców na najbliższe tygodnie.

Podsumowanie

Specjaliści AAC poszukują skutecznych sposobów wspomagania rodzin z dziećmi ze złożonymi potrzebami komunikacyjnymi. Istnieje potrzeba zdobywania przez nich nowych umiejętności pozwalających na budowanie relacji i udzielanie profesjonalnego wsparcia w zakresie przygotowywania rodziców do roli komunikacyjnych partnerów. Podejście Skoncentrowane na Rozwiązaniach dostarcza technik ułatwiających prowadzenie rozmowy i wyznaczanie celów terapeutycznych w tym zakresie. W swej podstawie uwzględnia ono nabywanie przez specjalistę AAC postawy empatyczno-rozumiejącej ułatwiającej nawiązywanie współpracy i towarzyszenie rodzicowi w procesie zmiany.

MONIKA JERZYK

Absolwentka Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu (kierunek pedagogika specjalna) i Akademii Muzycznej w Łodzi. Specjalistka w zakresie AAC. Trenerka metody wideotreningu komunikacji. Terapeutka stymulacji bazalnej. Wykładowczyni akademicka. Realizuje cykl szkoleń „Wprowadzanie komunikacji alternatywnej i wspomagającej u osób z wieloraką niepełnosprawnością” oraz supervizje dla terapeutów. Jest autorką artykułów poruszających tematykę potrzeb komunikacyjnych osób z globalnymi trudnościami rozwojowymi. Opracowała wcześniejsze strategie komunikacyjne dla osób z głęboką wieloraką niepełnosprawnością. Prowadzi w Poznaniu Centrum Rozwoju Porozumiewania „GADATEK”. Członkini Polskiego Stowarzyszenia Terapeutów Terapii Skoncentrowanej na Rozwiązaniach. Certyfikowana konsultantka w nurcie Podejścia Skoncentrowanego na Rozwiązaniach

BIBLIOGRAFIA:

- Fröhlich A., *Życie bazalne*, zeszyt 1.
- Grycman M., Jerzyk M., Bucyk M., *Model aktywny. Komunikacja wspomagająca i alternatywna*, Stowarzyszenie Rehabilitacyjne Centrum Rozwoju Porozumiewania, 2020
- Grycman M., Jerzyk M., *8 kryteriów warunkujących skuteczność oddziaływań AAC w środowisku rodzinnym*, „Terapia Specjalna” 2020, nr 1 (11).
- Grycman M., Kaczmarek B.B., *Podręczny słownik terminów AAC (komunikacji wspomagającej i alternatywnej)*, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2014.
- Gulczyńska A., Rotberg I. (red.), *Ponowoczesne modele pomagania. Przykłady koncepcji i zastosowania*, Difin, Warszawa 2020.
- Isebaert L., Cabie M.Ch., *O jednej z terapii krótkoterminowych*, tłum. M. Świątek, red. merytoryczna T. Świątek.
- Klimek K., *Współpraca specjalistów z rodzicami osób z głęboką, wieloraką niepełnosprawnością*, „Terapia Specjalna” 2018, nr 1 (4).
- Kwiatkowska M., *Dzieci głęboko niezrozumiane*, Oficyna literatów i dziennikarzy „Pod wiatr”, Warszawa 1997.
- Ratner H., Evan G., Iveson Ch., *Terapia krótkoterminowa skoncentrowana na rozwiązaniu*, Wydawnictwo Poligraf, Łódź 2017
- Reczek E., Srzednicka U., Kaczmarska-Maderak A., *Zobaczyć, zrozumieć, zmienić. Wideotrening komunikacji*. Wydawnictwo Plus, Kraków.
- Rosenberg Marshall B., *Porozumienie bez przemocy. O języku życia*. Wydawnictwo Czarna Owca, Warszawa 2017.
- Rosenberg Marshall B., *W świecie porozumienia bez przemocy*, Wydawnictwo MiND, Podkowa Leśna 2013.

¹ Wieloraka niepełnosprawność, niepełnosprawność sprzężona, niepełnosprawność złożona, współwystępowanie niepełnosprawności intelektualnej z innymi niepełnosprawnościami, np. niepełnosprawnością ruchową lub uszkodzeniem zmysłów.

² Na podstawie rozmów ze specjalistami AAC oraz wieloletniego doświadczenia współpracy z nimi podczas szkoleń i supervizji z zakresu AAC.

³ Na podstawie materiałów warsztatowych „Współpraca z rodziną – terapia i interwencja”, Centrum Rozwiązań, 2016, Artur Lewiński, Jacek Szczepkowski.

⁴ Rozróżnienie kluczowe w porozumieniu bez przemocy (NVC, Nonviolent Communication). Strategie, czyli ludzkie działania, służą zawsze zaspokojeniu potrzeb. Istnieją różnorodne strategie na zaspokojenie jednej potrzeby. Akceptacja odmiennych sposobów zaspokojania potrzeb (strategii działania) jest łatwiejsza, gdy nazwiemy potrzeby za nimi stojące.

⁵ Na podstawie materiałów warsztatowych „Wstęp do pracy z dzieckiem i rodziną”, Laboratorium Edukacji i Terapii Skoncentrowanej na Rozwiązaniach. 2014, Ewa Majchrowska.

⁶ Trener VIT nazywa widoczne na nagraniu elementy, interpretuje je. Nadaje znaczenie zachowaniom rodziców. Dzieli się swoją wiedzą i perspektywą.

⁷ Trener VIT zadaje rodzicowi pytania dotyczące jego opinii, spostrzeżeń, refleksji. Formuluje prośbę o poszukanie wybranych elementów we fragmencie nagrania. Oddaje rodzicowi kontrolę nad „pilotem” – rodzic wyszukuje w materiale wideo udanych interakcji.